

3 Yr. Degree/4 Yr. Honours 4th Semester Examination, 2025 (CCFUP)

Subject : Sanskrit

Course: SANS4011 (MAJOR)

Full Marks: 60

Time: 3 Hours

The figures in the right hand margin indicate full marks.

*Candidates are required to give their answers in their own words
as far as practicable.*

1. 'क' विभागात् सप्तप्रश्नानां 'ख' विभागात् त्रयप्रश्नानां च उत्तरं संस्कृतभाषया देवनागरीलिपिमाश्रित्य समाधीयताम्।
2×10=20

विभाग:- 'क'

- (a) श्रद्धाशब्दस्य संज्ञा प्रदेया। को ज्ञानं लभते?
- (b) 'तदात्मानं सृजाम्यहम्'—अत्र 'अहम्' इति पदेन को बोध्यते? स कदा आत्मानं सृजति?
- (c) 'स कालेनेह महता योगो नष्टः परन्तप'—अत्र वक्ता कः? कश्च परन्तपः?
- (d) श्रीमद्भगवद्गीतायां कति श्लोकाः विद्यन्ते? अस्य ग्रन्थस्य चतुर्थाध्यायस्य नाम किम्?
- (e) तमाहुः पण्डितं बुधाः—बुधाः कं पण्डितं किमर्थञ्च ब्रुवते?
- (f) कृत्वापि न निबध्यते—कः केन न निबध्यते?
- (g) 'एवं परम्पराप्राप्तमिमम्'—अत्र का च परम्परा?
- (h) स्वाध्यायज्ञानयज्ञस्य संज्ञा प्रदेया।
- (i) 'भक्तोऽसि मे सखा चेति रहस्यं ह्येतदुत्तमम्'—उत्तमं रहस्यं किम्? अत्र सखा शब्देन को बोध्यते?
- (j) किं नाम 'अकर्म'?

विभाग:- 'ख'

- (k) ईशोपनिषदः नामान्तरद्वयम् उल्लिख्यताम्।
- (l) ईशोपनिषदि कति मन्त्राः विद्यन्ते? अस्या उपनिषदः कस्यचित् भाष्यकारस्य नाम लेखनीयम्।
- (m) 'ईशोपनिषत्' कस्मिन् वेदे कस्यां संहितायां च प्राप्यते?

Please Turn Over

(n) 'विद्या' का? का च अविद्या?

(o) 'हिरण्मयेण प्रात्रेण सत्यसापिहितं मुखम् .....'- 'हिरण्मयं पात्रम्' किम्? पुषन् इति पदेन को बोध्यते?

(p) 'न कर्म लिप्यते नरे'—इत्यस्य कोऽर्थः?

2. अधोलिखितेषु यथेच्छं प्रश्नचतुष्टयं समाधेयम्। तन्मध्ये प्रश्नद्वयं अवश्यमेव संस्कृतभाषया समाधीयताम्। 5×4=20

(a) अर्थो लेखनीयः

चातुर्वर्ण्यं मया सृष्टं गुणकर्मविभागशः।

तस्य कर्तारमपि मां विद्ध्यकर्तारमव्ययम्॥

(b) अर्थो लेखनीयः

असूर्या नाम ते लोका अन्धेन तमसावृताः।

तांस्ते प्रेत्याभिगच्छन्ति ये के चात्महनो जनाः॥

(c) सप्रसङ्गं व्याख्या कार्या।

परित्राणाय साधूनां विनाशाय च दुष्कृताम्।

धर्मसंस्थापनार्थाय सम्भवामि युगे युगे॥

(d) भावसम्प्रसारणं कुरु—

'तेन त्यक्तेन भुञ्जीथा मा गृधः कस्यस्विद्धनम्।'

(e) 'न कर्म निवध्नाति धनञ्जय'—धनञ्जयः कः? कर्मशब्देन किं कर्म बोध्यते? कर्माणि कं न निवन्धन्ति?

'न कर्म निवध्नाति धनञ्जय'—धनञ्जयः के? कर्म शब्दर द्वारा की बोधानो श्योछे? कर्मसमूह काके बहून करे ना?

(f) 'त्यक्त्वा देहं पुनर्जन्म नैति'—कः कथं वा पुनर्जन्म न एति?

'त्यक्त्वा देहं पुनर्जन्म नैति'—के कीभावे आर पुनर्जन्म प्राप्ति इन ना?

3. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु प्रत्येकं विभागादेकं प्रश्नं स्वीकृत्य प्रश्नद्वयस्य उत्तरं प्रदेयम्।

10×2=20

निम्नलिखित प्रश्नानुसारं प्रत्येक विभाग থেকে একটি করে মোট দুটি প্রশ্নের উত্তর দাও।

'ক' বিভাগ:

(a) श्रीमद्भगवद्गीतानुसारेण निष्कामकर्मयोगः कः? निष्कामकर्मयोगस्य स्वरूपं विस्तृतरूपेण आलोच्यताम्।

श्रीमद्भगवद्गीतानुसारे निष्कामकर्मयोग की? निष्कामकर्मयोगेण अरूप विस्तृतरूपे आलोचना करो।

(b) 'श्रेयान् द्रव्यमयाद्यज्ञाज् ज्ञानयज्ञः परन्तप'—ज्ञानयज्ञस्य स्वरूपं विशदेन प्रतिपाद्यताम्।

'श्रेयान् द्रव्यमयाद्यज्ञाज् ज्ञानयज्ञः परन्तप'—ज्ञानयज्ञेण अरूप विशदरूपे प्रतिपादन करो।

'ख' विभाग:

- (c) ईशोपनिषदि आमनातमात्म स्वरूपं यथायथं पर्यालोच्यताम्।
ऐशोपनिषद् अवलम्बने आश्चार्य स्वरूपं यथायथरूपे आलोचना करो।
- (d) ईशोपनिषदमवलम्ब्य सम्भूतेः असम्भूतेश्च स्वरूपम् आलोच्यताम्।
ऐशोपनिषद् अवलम्बने सङ्घृति एवं असङ्घृतिर स्वरूप आलोचना करो।
-